

»Prvak umetnosti ohole,
to slavo, kos, ti rad priznam,
a meni mar ni pevske šole,
moderno žvižgaj ti le sam!

Oznanjaš svetu poizkuse
nezrelih pevcev za skrivnost;
pegaz je tebi vsako kljuse,
če hvali tvojo le modrost.

Sodniki zberejo se drugi,
ko naju davno skrije grič,
ošabnost tvojo po zaslugi
posmeh potomcev zmelje v nič.

Le kakor mi srce velevala,
to pojem jaz in bodem pel,
slavil do zadnjega me dneva
bo človek srečen in vesel.«

Ali si slišal, Zoropoj? Sodba ti je pisana: ošabnost
tvojo po zaslugi posmeh potomcev zmelje v nič! To
bodo mlini! Vodenih sil se je nabralo dovolj.

Rdeče vrste.

V svoji bestijalnosti govorimo o bestijah. V svoji
nečistosti se zgražamo nad svinjarijo. V svojem suženj-
stvu kolnemo tirane in tiranimo. Zato ni čuda, če je
jutro tako dolgo, tako strašno dolgo. S krvavimi prsti
zadržujemo temo, pojoč solncu hinavsko hvalo. Ne tebi,
narod, vam vsem ta beseda.

Prijatelj moj, povej mi, kaj je ogabnega na tem
svetu, nekaj resnično ogabnega? — Žensko delo usmi-
ljenja v belih predpasnikih in belih rokavicah, prijatelj
moj, — če to ni mati ali sestra ali dragica — zakaj
vsaka kretnja spominja na šport, vsaka poteza vpije:
»Živela vojna!«

Bedna je misel človeka, da stoji višje nego drugi in
da je, če se meri na znotraj, globokejši kot drugi. Na
beli peščeni stezi svojega razkošnega vrta ne vidi na
črno ulico, kjer se ustvarja življenje. Prašni proletolec
gleda v vrt; najraje bi poljubil njegov nasmeh in nje-
govo zdravo jezo.

»Idealiste so postrelili, tatove so izpustili...«

»Kaj govoriš?« je dejal volk lisici, ki mu je sedela
na hrbtu. Volk je bil bolan, lisica zdrava.

»Nič, nič,« je dejala. »In vendar je resnica, in ven-
dar je resnica,« je čebljala lisica.

»Kaj govoriš?«

»Nič, nič...«

France Bevk.

Misli.

65. Treh slovitih romanov ne bom bral več: Wer-
therja, Oblomova in Nane. Dolgčas!

66. Neskončno zanimivo berilo bi bila prva Tol-
stojeva pesem, *pa Tvoja žalost!*

67. Še najdoslednejši naturalizem je vendarle stili-
zirana narava.

68. Kakor človeku, ki se je vrnil iz tujine domov,
mi je, ko odprem sveto Pismo.

69. Otroci in občinstvo imajo podoben okus: ro-
mantiko ljubijo. *Ti pa avtorizmo!*

70. Če že piše kdo v slovenskih narečjih, naj vsaj
brez karikiranja. Sicer pa! Književni dialekt našega je-
zika bodi jezik naše narodne pesmi.

71. Med eno stranjo breviri in drugo, kolik psiho-
logičen roman!

72. Tudi zato spoštujem slovenske duhovnike:
Redki so, ki niso še nikoli nič pisali.

73. Et meminisse juvat! Krekova »Mati« v »Dom
in Svetu« je vsebinska parafraza neke Ševčenkove pes-
niške novele.

74. Kolikor miljejnih pozorišč, toliko enodejank:
čakalnica, brivnica, kavarna, veža v bolnici, križpotje.

75. Dva problema: Naslikaj naravo, kakor jo vidi
od rojstva slepi, naslikaj smrt, kakor jo pojmuje umi-
rajoči otrok.

76. Kako smo Slovenci skromni; imponira nam, da
je bajje Dante poznal naš Javornik.

77. Izvirna in dobra pravljica. To je tako! V petih
letih bi morda napisal eno.

78. Razvijamo se korenito. Od črkarske pravde
smo prilezli v l. 1900. do pravde bralec contra
b r a v e c.

79. Vsak cvet je simetričen, zakaj bi ne bila pesmi
vsaj shematična?

80. Nova senzacija! Zbirka balamanc (b a l a d a -
r o m a n c a), m a d r i n e t o v, r o m a v e l!

81. Kdaj je bil srbski jezik aktualnejši nego staro-
grški? Za časa Grimma, ki se ga je učil zaradi srbske
narodne epike.

82. Gnothi savton! Le priznajmo, da smo rastle pod
tujimi vplivi! *in jih podpirati z osvoboditvijo.*

83. Zame je uganka, čemu je utihnil nadarjeni epik
Anton Hribar. *Klasičarji, ki ga sami ubili!*

84. O zlati Homerski časi! Za eno pesem si dobil
četrt pečenega vola.

85. Ločimo strogo med Slovenstvom in
a l p s t v o m v Slovincih.

86. Prokletu! Slovenci imamo presneto malo knji-
ževne kletve.

87. Slovenski klasični rapsod je bil Janez Trdina.

88. Zelo mi je žal Podlimbarskega, odkar sem bral,
da je spisal »Rex Sodomae«.

89. Posebnost samo slovenskega slovstva je to, da
ima znamenita literarna središča v tujinskih mestih.

90. Slovensko satirično slovstvo je obširno. A tudi
v satiri ga še ni prekosil nihče — Prešerna. *in Prešerje*

91. Roman »Quo vadis?« zasluži, da bi se prevedel
v Tacitov jezik in slog. *pa ga prevesti!*

92. Drama, ki ni dramatična, ni vzgojna.

Ivan Pregelj.

Iz uredništva. »Dom in Svet« začenja novo pot (nov
letnik) po domovini z bolestjo in radostjo: z radostjo,
ker gleda svoj dom, domovino Slovencev, po večini
osvobojen, združen z bratskima plemenoma Hrvatov in
Srbov in s tem zavarovan pred podjarmljenjem, katero
mu je prej pretilo od severa in zapada; ker je doživel
s svojim narodom vred vstajenja dan, tolikokrat na-
povedan po naših pesnikih-prorokih; ker je učakal, da
se še letos otvori v Ljubljani najvišji hram prosvete, ki
se je zanjo z drugimi činitelji vred boril več ko skozi
trideset let, slovensko vseučilišče; z bolestjo pa, ker je
izgubil — čeprav samo z a č a s n o — svojega doseda-
njega urednika in z njim nekaj dobrih sotrudnikov, in

pa, ker se zaveda, da ne more naročnikom biti to, kar bi moral biti. Dobro pravi o dolžnostih raznih slovenskih uredništev v tej prehodni dobi dr. Grivec («Čas» 1919, zv. 1—2, str. 10): »Naša kulturna društva, naše časopisje, naše revije se bodo morale nanovo orientirati, iskati novih kulturnih stikov ter jih posredovati našemu občinstvu. Naši najboljši možje širšega obzorja se morajo organizirati in skrbeti za novo orientacijo naših kulturnih ognjišč. V uredništvih političnih listov, znanstvenih in umetniških revij bodo morali biti možje s primernim jezikovnim znanjem in kulturnim obzorjem.« Naše uredništvo se novih dolžnosti dobro zaveda; vé, da bi moralo svojim čitateljem podati najprej dober pregled srbske in hrvatske književnosti, seznaniti jih s sodobnimi slovstvenimi strujami pri Hrvatih in Srbih, svetovati bralcem tudi, iz katerih srbskih in hrvatskih knjig oziroma revij se o vsem tem najprej in najbolje poznajo; vse to in še marsikaj bi bila naša dolžnost, to vemo, ampak — v ta namen bi moral urednik biti samo urednik in misliti samo na svoj list noč in dan... »Dom in Svet« se bo skušal bližati temu vzoru: za prihodnje zvezke so nam obljubljena belgrajska in zagrebška slovstvena pisma. Za prvo silo dobro orientira dr. Pregelj v letošnjem »Mentorju«, št. 3—4, v vrsti člankov: Kratek pregled hrvatskega in srbskega slovstva. O sodobnem hrvatskem in srbskem slovstvu pa se v naglici poučiš iz dveh člankov: 1. »Pregled savremene srpske književnosti« (sp. Vladimir Čorović, 12 str., in 2. »Pregled savremene hrvatske književnosti« (Niko Bartulović), 7 str. Oba spisa je prinesel »Veliki Kalendar Književnog Juga« 1919. Zagreb 1919. Cena K 4—. Koledar je izdal »Odbor SHS žena za siročad«. Dobi se v vseh knjigarnah v Ljubljani ali pa se naroči pod naslovom: O. SHS za siročad, Zagreb, Kipni trg 9. Tudi zaradi plemenite svrhe ga toplo priporočamo.

V tem dvojnem zvezku prinašamo na prvem mestu spis iz ostaline Ivana Cankarja, prvotno namenjen za zbirko »Podobe iz sanj«; g. dr. Pregelj pa nam je iz Kranja poslal svojo študijo, nekak celoten pregled Can-

karjevega dela. S tem je naš list o prvi možni priliki počastil spomin svojega vélikega sotrudnika; za dnji zvezek, decembrov, bo pa ves posvečen razmotrivanju Cankarjevega pisateljstva, bo »Cankarjeva številka«. Doneski so nam že obljubljeni.

Glede pesmi nam bodi dovoljeno opozoriti, da Lovrenčičeva »Vožnja« nosi datum: Veliki teden 1918; a lani je avstrijska cenzura ni pustila v svet; pazljivi čitatelj se bo spomnil, da je slično misel čital v »Domu in Svetu« l. 1917., str. 119, »Faraon« (od Fr. Bevka). — Šele zdaj smo mogli objaviti tudi Bevkov spis: »V kritju«, ki se je tudi bivši avstrijski cenzuri »nevaren« zdel; natisnjen je bil že v 1.—2. številki lanskega letnika, a ni smel med svet. — Razmere v tiskarni nam lani niso pustile, da bi bili v zadnji številki prinesli vso Pregljevo povest »Zadnji upornik«; tako je prišlo do nam neljubega dejstva, da v današnji prvi številki prinašamo zadnja poglavja omenjene povesti. Naj nam naročniki in avtor blagovoljno oprosté! — Morda bo kdo pogrešal ocen koncertov »Glasbene Matice«; a uredništvo ni moglo iskati poročevalca, ker je dobilo vstopnice vselej prepozno, obakrat šele zvečer, neposredno pred koncertom. — Za slike je poskrbel še prejšnji urednik dr. I. Cankar. Bile so kras bivšega dvornega muzeja na Dunaju; dve izmed njih bomo motrili, menim, s posebnim zanimanjem: Giorgionovo in Vivarinijevo, ker so te dni nemški časopisi poročali, da je italijanska komisija med drugimi nazaj zahtevala tudi te dve. Je že vedela, zakaj. Giorgione, umrl okrog l. 1510., je eden izmed glavnih zastopnikov takozvane beneške šole. Kaj slika predstavlja, ni dognano; eni menijo, da je vsebina vzeta iz Vergilove Eneide: Starec bi bil Evander, poleg njega Enej, sedeči mladenič Evandro sin; pokrajina bi bila votlina pod Palatinom. — Vivarini je umrl l. 1503. — O slikarju Ferdinandu Hodlerju nam je poslal razpravo g. Gojmir A. Kos; upamo, da za št. 3.—4. dobimo tudi klišeje z Dunaja. — Naše uredništvo bo rado posredovalo tudi med prevajalci iz raznih slovstev; tako nam je eden izmed naših sotrudnikov javil, da prevaja Gorjkega Dětstvo.

